

FORSTSTYRELSENS NATURSKYDD

Årsberättelse 2002

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

Innehåll

Naturskyddsdirektörens översikt	3
Forststyrelsens naturskydd	4
Friluftstjänster – från Skärgårdshavet till Lappland	5
Nya områden av Skogsforskningsinstitutet och försvarsministeriet	8
Honungstikka, sjönajas och andra hotade arter	10
Restaurering och vård av kulturlandskap	12
Jakt- och fiskeövervakarna vägleder och övervakar	14
Forststyrelsens naturum och servicepunkter	15

Text: Liisa Nikula

Översättning: Majsi Åhman

Layout: Marianne Katainen

Pärmens foto: Kimmo Kuure
Pyhäntunturi nationalpark

Bakpärmens foto: Markku Tano

Forststyrelsen, naturskydd 2003
PB 94 (Fernissagatan 4),
01301 Vanda
Telefon 0205 64 100
Telefax 0205 64 4350
www.metsa.fi

Erweko Painotuote Oy,
Helsingfors 2003
Upplaga 1 000 ex,
tryckt på miljövänligt papper

ISBN 952-446-371-7

● Polarblåra (*Silene furcata*
subsp. angustiflora)

Juha Ilkka

Naturskyddsdirektörens översikt

Forststyrelsens naturskydd sköter nationalparker, naturreservat och övriga naturskyddsområden samt ödemarksområden och statens strövområden i syfte att bevara vårt lands naturvärden och att i allemansrättens anda betjäna friluftsfolket. De av staten ägda allmänna vattenområdena till havs och i insjövattnen sköts av oss. Naturskyddet har också sysselsättande effekter och skapar möjligheter för naturturism och vetenskaplig forskning. Vi främjar ett hållbart nyttjande av statens ekonomiskogar. Riksdagen beslutar om målen för verksamheten och dessa preciseras sedan av miljöministeriet, som styr naturvårdsåtgärderna, samt av jord- och skogsbruksministeriet när det gäller friluftstjänsterna.

Verksamheten i naturskydd har expanderat och effektiviserats i snabb takt och planmässigt under de senaste åren i och med att det finska systemet av naturskyddsområden utvecklats. År 2002 fortskred tillväxten och internationaliseringen på ett gynnsamt sätt, och de av ministerierna ställda resultatmålen uppnåddes utmärkt. I slutet av året var man tvungen att rikta resurser, som var avsedda för skötsel och nyttjande av skyddsområden, i större grad än planerat till skyddet av skogar i Södra Finland.

Nätverket av skyddsområden kompletterades betydligt under året. Förvaltningen av vidsträckt område övergick från Skogsforskningsinstitutet och försvarsministeriet till Forststyrelsen. De viktigaste av dessa områden är nationalparkerna Pallas-Ounastunturi och Pyhäntunturi, naturreservaten Pisavaara och Karkali samt Aulanko naturskyddsområde. I de områden som överfördes till oss från försvarsministeriet ingår objekt i skärgården och på åsar, och de är speciellt värdefulla med tanke på skyddet av hotade arter.

År 2002 fattades beslut om att inrätta den ödemarksartade nationalparken Repovesi, som erbjuder goda förutsättningar för utvecklande av friluftsverksamhet och naturturism samt en modell för ett nytt slag av samarbete mellan olika parter. Lagen trädde i kraft 1.1.2003. Också arbetet med att grunda en ny nationalpark, Leivonmäki, nådde slutrakan. Denna Finlands 35:e nationalpark inrättades 1.3.2003.

Tillväxten och den utvidgade verksamheten är förknippade med många personalfrågor och därför lade

man upp en personalstrategi. År 2002 fästes uppmärksamheten vid att utveckla det arbete som utförs av anställda ute i fält. Genom att beskriva handlingsmönstren i fältarbetet och sammanfatta bästa praxis inom det, strävade man att förbättra kostnadseffektiviteten och säkerställa en jämgod kvalitet på tjänsterna samt att utveckla arbetsinnehållet och öka värdesättningen av arbetet. Vi startade därtill i samarbete med läroanstalten Taivalkosken metsäoppilaitos ett kursprogram i fältarbete.

År 2002 tog man i Finland ett politiskt jättesteg i riktning mot att staten aktivt har hand om värden av skyddsområdena genom att godkänna METSO-programmet, ett handlingsprogram för att trygga mångfalden i skogarna i södra Finland, västra delarna av Uleåborgs län och sydvästra delarna av Lapplands län. Programmet drar upp riktlinjerna för hur skogarna på skyddsområdena skall skötas de följande tio åren.

Största delen av naturskyddsområdena i södra Finland har åtminstone delvis varit i ekonomibruk innan de utsågs till skyddsområden, och många av de ursprungliga dragen och arterna i dessa skogar och myrar har försvunnit. Om dylika skogar inte restaurerades, skulle förmodligen ett stort antal av de hotade arter som lever i de små, värdefulla resterna av gammal skog gå förlorade de kommande åren.

Nu krävs det kostnadseffektiva, preciserade skyddsåtgärder med vilka man kan återställa naturtillståndet i de utarmade delarna av skyddsområdena. Genom att återskapa skogar med en struktur som är karakteristisk för naturskogor kan man förstärka bestånden av olika arter och samtidigt förbättra förutsättningarna för deras fortsatta existens. Med hjälp av restaurering bevaras de viktigaste och mest hotade delarna av mångfalden i skogsnaturen. Nätverket av restaurerade områden gör det också möjligt för arter att återvända till sina tidigare hemvister.

Det omfattande arbete som utförs på skyddsområdena kompletteras av de nya, mångsidiga och frivilliga skyddsåtgärderna för privatägda marker som tas upp i handlingsprogrammet METSO.

Rauno Väisänen

Forststyrelsens naturskydd

Forststyrelsen sköter och nyttjar de land- och vattenområden som ägs av staten. Forststyrelsen är ett statligt affärsverk, som har såväl affärsekonomisk verksamhet som samhällliga uppgifter. Sistnämnda uppgifter, som i huvudsak finansieras med statens budgetmedel, omfattar skötsel av statens naturskydds- och strövområden och produktion av friluftstjänster för medborgarna. Forststyrelsens naturskydd består av sex regionala enheter och en centralenhet.

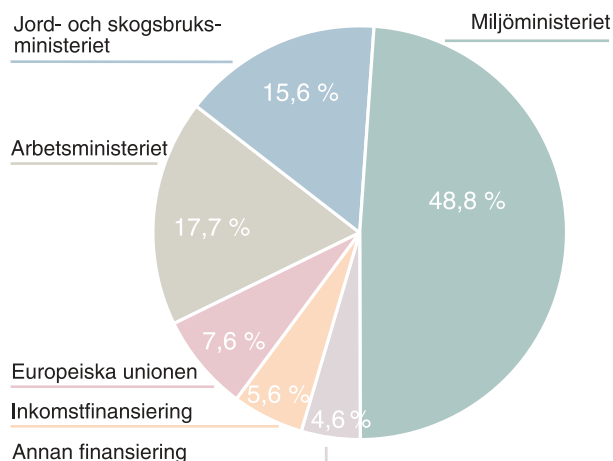
Forststyrelsens naturskydd sköter och styr nyttjandet av största delen av de områden som ägs av staten och har reserverats för naturskydd och friluftsliv. År 2002 hade vi tillsynen över sammanlagt 36 600 km² land- och 31 400 km² vattenområden.

Därtill skyddar och följer vi upp förekomsterna av hotade arter inom Forststyrelsens områden. Vi ansvarar också för det nationella skyddet och den riksomfattande uppföljningen av bestånden av kungsörn, saimenvikare och vissa andra hotade arter. Vi produ-

Forststyrelsens lagstadgade naturskyddsområden, ödemarksområden, statsägda strövområden, rekreationsskogar, reserveringar av skyddsområden samt allmänna vattenområden 31.12.2002.

Typ av område	Antal	Areal, km ²
Nationalparker	32	8 079
Naturreservat	17	1 502
Myrskyddsområden	173	4 487
Lundskyddsområden	49	11
Övriga naturskyddsområden	177	788
Genom beslut av Forststyrelsen inrättade	24	8
Lagstadgade naturskyddsområden totalt	472	14 875
Reserveringar av skyddsomr. enligt skyddsprogrammen		6 246
Ödemarksområden	12	14 875
Statens strövområden	7	359
Rekreationsskogar	101	1 695
Övriga områden totalt		23 915
Allmänna vattenområden		27 520
Alla sammanlagt		65 590

Finansieringskällorna för naturskydd år 2002 (30 milj. euro)

cerar avgiftsfria friluftstjänster för dem som rör sig i naturen med stöd av allemansrätten.

Forststyrelsens naturskydd deltar i den internationella naturskyddsverksamheten och främjar försöksverksamhet och forskning som gynnar den biologiska mångfalden i naturen.

Forststyrelsens naturskydd använde till sin verksamhet år 2002 sammanlagt 30 miljoner euro och den sammanlagda arbetsinsatsen uppgick till 510 årsverken. I slutet av år 2002 arbetade 287 fast anställda personer vid Forststyrelsens naturskydd. Sammanlagt 735 personer arbetade under årets lopp som visstidsanställda, och deras arbetsinsats uppgick till 230 årsverken.

Merkku Tano

● *Neitikoski och forsfärderna är de största dragplåstren på Ruunaa strövmråde.*

Friluftstjänster – från Skärgårdshavet till Lappland

Forststyrelsens naturum, servicepunkter, naturstugor och andra infopunkter lämnar information om naturen och utbudet av friluftstjänster i närliggande områden. Programutbudet vid våra 17 naturum omfattar olika slag av evenemang och utställningar. I naturumen får man också upplysningar om alla övriga tjänster Forststyrelsen erbjuder. I slutet av år 2002 hade vi 22 naturum och servicepunkter, som besöktes av sammanlagt 671 600 besökare. Besökarantalet var 12 % större än föregående år. Vi sköter också över 12 000 km olika slag av leder, av vilka 3 000 km är vandringsleder och närmare 1 000 km vattenleder. Vi svarar också för underhållet av ved på 1 750 objekt och avfallshanteringen på 600 objekt.

Antalet naturum steg med två, i och med att Pallastunturi och Pyhätunturi naturum övergick från Skogsforskningsinstitutet till Forst-

styrelsen. Pallastunturi naturum är det äldsta naturumet i Norden och i september firades dess 25-årsjubileum. Besökarantalet i Pyhätunturi naturum steg betydligt tack vare nya vägs skyltar.

Forststyrelsen deltog i utvecklandet av nya naturum i samarbete med andra organisationer. I maj öppnades akvariet Maretarium i Kotka där man kan bekanta sig med våra inhemska fiskarter, och Forststyrelsen har samarbetat med Maretarium när det gäller att informera om friluftstjänsterna i Östra Finska vikens nationalpark.

I Vasa öppnades i maj Terranova – Kvarkens naturcentrum i samarbete med Österbottens museum, som sköts av Vasa stad. I Terranova presenteras Kvarkens natur, i synnerhet landhöjningen, naturskyddsområdena och möjligheterna till naturturism

och övrigt friluftsliv. I det virtuella akvariet kan man bekanta sig med djur och växter som lever i brackvatten.

I januari deltog Övre Lapplands naturum Siida i ordnandet av filmfestivalen Skabmagovat i Enare. En del av filmerna visades i den av snö byggda teatern Revontuliteatteri (Norrskens-teatern). I närheten av Siida öppnades världens första enaresamiska naturstig, Oi Juutua. I Sevettjärvi finns en skoltisk kulturgård, som fungerade för första året som Forststyrelsens naturstuga.

Den Europeiska nationalparksdagen firades för fjärde gången den 24.5. Temat för dagen var detta år Njut av natur och kultur i nationalparkerna. Vid naturumen ordnade vi program för besökarna, allt från guidade utfärder och föredrag till bygge av fågelholkar och bakning av rågbröd. Dessutom kunde man på våra webbsidor bekanta sig med besökares omdömen om nationalparkerna.

I Syöte nationalpark och Iso-Syöte strövområde uppfördes en hel del tjänster för att underlätta friluftslivet, bl.a. öde- och dagsstugor, naturstigar, informationstavlor och 700 nya vägvisare. Syöte naturum i Pudasjärvi blev färdigt i år. I själva byggnaden, som finansierades genom EU-stöd, finns ett auditorium, en betjäningsspunkt och en utställning om områdets historia och natur. Uleåborgs län och kommunerna Pudasjärvi och Taivalkoski deltog också i finansieringen av projektet.

Renoveringen av naturumen på Hossa strövområde och i Oulanka nationalpark slutfördes. De förbättrade tjänsterna återspeglades genast i antalet besökare, som alltså gick upp. Även serviceutrustningen i Hossa och Oulanka förbättrades. I Oulanka förnyades hängbron vid Niskakoski. Vid ån Ylä-Pulmankijoki i Utsjoki färdigställdes en 86 meter lång hängbro för fotgängare och lätta terrängfordon.

● Den totala arealen av de vattenområden Forststyrelsen förvaltar är över 30 000 km²

Denna hängbro ersatte en lotsbåt och betjänar nu friluftsfolk, den lokala befolkningen och idkare av naturnäringar.

I en besökarundersökning på Ruunaa strövområde granskades frågan vilken inverkan strövområdet har på det lokala näringslivet. Verksamheterna på området sysselsätter ca 60 personer om året, och den sammanlagda arbetsinsatsen uppgår till 30 årsverken. Antalet besökare på strövområdet är ca 65 000 per år, och varje besökare använde i medeltal 50 euro inom Lieksa ekonomiområde. Detta innebär 2,7–3,6 miljoner euro direkta inkomster per år. Den inkomst Lieksaområdet får från friluftsverksamheten under en friluftssäsong är ungefär lika stor som det belopp offentliga medel som användes till att bygga upp friluftstjänster på Ruunaa strövområde.

På Forststyrelsens områden finns det närmare 1 500 utedass, vars underhåll vi satsat på: servicen fungerar och luktproblemen har minskat. Föreningen Käymäläseura Huussi ry beviljade av denna anledning Forststyrelsens naturskydd priset Vuoden Huussiteko 2002 (Årets utedassgärning 2002).

● Oulanka nationalpark tilldelades år 2002 ett PAN Parks-certifikat, som står för värdefull natur och friluftstjänster av god kvalitet.

I slutet av året gjordes på både finska och svenska en broschyr (Till sjöss på statens vatten – På naturens villkor) som riktar sig till folk som rör sig på sjön. Broschyren presenterar lämpliga färdmål, allt från Skärgårdshavet till Lapska armen och Enare träsk, för olika slag av båtar.

Mer information om lämpliga utfärdsmål och vår verksamhet i övrigt fås på våra 1 335 webbsidor på adressen www.metsa.fi. Här hittar man också uppgifter om våra 360 publikationer och övriga tryckalster.

Uppskattat antal besök i Forststyrelsens naturum och servicepunkter 2002

Naturumet Blåmusslan	20 100
Ekenäs naturum	26 000
Fjällapplands naturum	23 500
Hossa naturum	44 500
Centrum för Insjönatur	14 200
Kajanalands naturum	12 000
Naturumet Kellokas	55 000
Koilliskaira naturum	22 500
Nestori – Saimens naturum	9 200
Oulanka naturum	81 400
Pallastunturi naturum	33 500
Pyhätunturi naturum	24 700
Ruunaa naturum	15 000
Savukoski naturum	6 200
Seitsemien naturum	28 000
Siida – Övre Lapplands naturum	85 700
Tavastlands naturum	22 500
Terranova – Kvarakens naturcentrum	15 000
Naturumen totalt	539 000
Servicepunkten Etiäinen	45 500
Servicepunkten i Ivalo	8 200
Servicepunkten Karhuntassu	73 300
Servicepunkten Kiehininen	9 200
Servicepunkten Tikankontti	11 400
Servicepunkterna totalt	147 600
Alla sammanlagt	686 600

Uppskattat antal besök i nationalparkerna 2002

Bottenviken	6 500
Ekenäs skärgård	*22 000
Helvetinjärvi	32 000
Hiidenportti	8 000

Isojärvi	8 000
Kauhaneva-Pohjankangas	6 000
Kolovesi	6 000
Kurjenrahka	*20 000
Lauhanvuori	30 000
Lemmenjoki	10 000
Liesjärvi	*25 000
Linnansaari	27 500
Noux	*100 000
Oulanka	162 000
Pallas-Ounastunturi	98 000
Patvinsuo	*15 000
Petkeljärvi	*15 000
Puurijärvi-Isosuo	*22 000
Pyhä-Häkki	11 000
Pyhätunturi	35 000
Päijänne	8 000
Riisitunturi	6 000
Rokua	24 000
Salamajärvi	7 000
Seitsemien	37 000
Skärgårdshavet	*40 000
Syöte	25 000
Tiilikjärvi	6 000
Torransuo	*15 000
Urho Kekkonens nationalpark	150 000
Valkmusa	*6 000
Östra Finska viken	15 000
Sammanlagt	997 000

Uppskattat antal besök på statens strövområden 2002

Evois	50 000
Hossa	44 500
Iso-Syöte	20 000
Kylmäluoma	35 000
Ule träsk	27 000
Ruunaa	110 000
Tykö	*50 000
Sammanlagt	341 500

* Antal år 2001, antalet för år 2002 ges på våra webbsidor genast då det är tillgänglig.

Leesi / Kujala

● *Inrättandet av Repovesi nationalpark gick äntligen framåt.*

Nya områden av Skogsforskningsinstitutet och försvarsministeriet

Forststyrelsen sköter nära nog alla lagstadgade naturskyddsområden i Finland. Vi har också tillsynen över de nordliga ödemarksområdena och statens strövområden samt de skyddsområdesreserveringar som ingår i skyddsprogrammen. Vi ansvarar också för skötseln av 20 rekreationsskogar, 3 300 km vandringsleder och närmare 1 000 km vattenleder. År 2002 ökade arealen av landområden vi förvaltar med 1 400 km².

I början av år 2002 överfördes förvaltningen av 1 400 km² land- och vattenområden från Skogsforskningsinstitutet och försvarsministeriet till Forststyrelsen. Överföringen var ett led i omorganiseringen av förvaltningen av statens jord- och vattengenömdom. Efter överföringen hyr Försvarsmakterna av Forststyrelsen de områden de behöver,

och Forststyrelsen ansvarar för skötseln och skyddet av dessa områden. Personalen övergick i Forststyrelsen tjänst.

Förvaltningen av 15 naturskyddsområden med en sammanlagd areal av 618 km² övergick från Skogsforskningsinstitutet till resultatenhets naturskydd. De viktigaste av dessa var Pallas-Ounastunturi nationalpark i kommunerna Kittilä, Muonio och Enontekiö samt Pyhätunturi nationalpark i Pelkosenniemi kommun och Kemijärvi stad. Dessa inrättades år 1938 och de är de äldsta nationalparkerna i vårt land. Även Karkali naturreservat i Karislojo flyttade över till oss. Aulanko naturskyddsområde är det bäst kända av de områden som flyttats över till Forststyrelsen. Området ingår också i vårt lands första nationalstadspark i Tavastehus.

Avtalet om forskningssamarbete med Skogsforskningsinstitutet förnyades. Tack vare det har Skogsforskningsinstitutet goda förutsättningar att fortsätta med forskning på Forststyrelsens naturskyddsområden och i synnerhet på de områden som har överförts till Forststyrelsen. Forststyrelsen ingick också samarbetsavtal med Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet. Det här avtalet befäster och samordnar det redan nu så aktiva forskningssamarbetet.

Från försvarsministeriet övergick områden med en areal av 780 km² till Forststyrelsen. Av dessa områden flyttades 63 km² över till naturskydd. I de sistnämnda ingår också krigshistoriskt värdefulla objekt, såsom Uttis tvåhundra år gamla fästning i Valkeala samt Skanslandet och Kungsholmen, som utgjorde en del av fästningen Sveaborg utanför Helsingfors.

År 2002 hade det förflutit 20 år sedan elva nationalparker inrättades på en gång i vårt land, nämligen Isojärvi, Östra Finska viken, Helvetinjärvi, Hiidenportti, Kauhaneva-Pohjankangas, Lauhanvuori, Patvinsuo, Riisitunturi, Salamajärvi, Seitsemien och Tiilikjärvi. Inrättandet av dessa nationalparker inleddes i och med ett förslag som ställdes av nationalparkskommittén. Endast en av de då planerade nationalparkerna sattes upp på väntelistan, nämligen Repovesi nationalpark. I slutet av år 2002 godkändes dock lagen om Repovesi nationalpark.

Europeiska unionens Life-fondprojekt i vilka Forststyrelsen medverkade 2002

Mål: Skydd av arter och livsmiljöer som enligt habitat- och fågeldirektiven kräver särskilda åtgärder för att bevaras samt utveckling av Natura 2000-områdena.

2002–2006	Restaurering av myrar och miljöfostran i Norra Savolax
2002–2005	Evois – skydd av och information om skogsnaturen i södra Finland
2001–2006	Skydd av för fågelfaunan värdefulla våtmarker i Mellersta Finland
2001–2005	Skydd av Finlands sydligaste aapamyrsödemarker i norra Österbotten och Kajanaland
2001–2005	Lundar, hackspettskogor och naturskogor i Norra Karelen
2001–2004	Restaurering och skötsel av ångar i Finland, Sverige och Estland

2001–2004	Skydd och skötsel av Siikalahti värdefulla fågelsjö
2000–2005	Skydd av guckusko och myrbräcka i norra Finland
2000–2005	Skydd och nyttjande av för fågelfaunan värdefulla aapamyrar i Mellersta Lappland
1999–2003	Skydd och skötsel av lundar i Birkaland
1999–2003	De lövträdsdominerade naturskogarna och lundarna i Norra Savolax
1999–2003	Verkställande av skyddet av gammelskogarna i Ylläs-Aakenusområdet
1999–2003	Koordinering av skyddet och övrigt nyttjande av de boreala naturskogarna i Syöteområdet
1999–2003	Restaureringsprojekt gällande värdefulla våtmarker i Sydvästra Finland
1999–2002	Skydd av ekosystemen i naturskogor och inlandsvatten i Mellersta Finland
1998–2002	Skydd av fjällräven i Finland och Sverige
1997–2002	Kvarkens skärgård
1997–2002	Skydd av aapamyrar i Lapplands triangel och norra Österbotten
1997–2002	Skydd av hotade naturtyper och arter vid Bottenvikens landhöjningskuster samt främjande av kulturarvet och hållbart nyttjande i Rahja skärgård

Av Europeiska unionens strukturfonder stödda projekt i vilka Forststyrelsen medverkade 2002

Mål: Att minska de regionala skillnaderna inom EU genom att stöda de svagast utvecklade regionerna. Verkställande av miljöprojekt av varierande typ.

2002–2004	Utvecklandet av naturturismen i Unescos biosfärområden i skärgårdshavet och västra Estland 2000–2002
2002–2004	Tillbaka till rötterna – traditionsbevarande naturvägledning
2002–2004	Främjande av naturturism i Oulanka och Paanajärvi nationalparker (Interreg III A)
2001–2003	Serviceanläggningar i Tjockkäns nedre lopp (målprogram 2)
2001–2003	Kvarken Miljö (Interreg III A)
2001–2003	Naturstigar och konstruktioner för rekreativ bruk
2001–2002	Främjande av verksamheten vid Syöte naturum (målprogram 1)
2000–2002	Naturumbygget i Syöte nationalpark (målprogram 1)
2000–2002	Förbättring av serviceanläggningarna på Linnansaari (målprogram 1)

Honungstikka, sjönajas och andra hotade arter

Naturskydd ansvarar för skyddet av hotade arter på Forststyrelsens marker. Forststyrelsen har ett särskilt ansvar för 33 arter, såsom norna (*Calypso bulbosa*), strandviva (*Primula nutans* var. *jokelae*), polarblära (*Silene furcata*), kungsörn (*Aquila chrysaetos*), fjällräv (*Alopex lagopus*) och saimenvikare (*Phoca hispida saimensis*). Från och med början av år 2003 räknas också vitryggig hackspett (*Dendrocopos leucotos*) till dessa. Största delen av de arter som Forststyrelsen ansvarar för ingår också i EU:s fågel- och habitatdirektiv.

De områden som övergick från försvarsministeriet till oss i början av år 2002 är värdefulla och har bevarats i så gott som naturtillstånd. På Syndalens skjutfält i Hangö påträffades i närheten av den hittills enda förekomsten av trattspindel (*Agelena labyrinthica*) i vårt land flera nya förekomster. I en sumpskog på Hätilä skjutfält i Tavastehus hittade man den hotade arten honungstikka. På Öro i Dragsfjärd påträffades två för Finland nya fjärilsarter: (*Salebriopsis albicilla*) och (*Cochylis atricapitana*).

Inom ramen för det Life Nature-stödda projektet De lövträdsdominerade naturskogarna och lundarna i Norra Savolax följde man i Huosiaisniemi, Juankoski, med förekomsterna av guckusko (*Cypripedium calceolus*) och purpurknipprot (*Epipactis atrorubens*) i en lund som varit föremål för skötsel. Antalet unga individer av guckusko har ökat, efter att man fällt skuggande granar på växtplatsen.

Som ett led i Life-projektet Lundar, hackspettskogar och naturskogor i Norra Karelen följdes dessa orkidéarter upp också i Polvela i Juga. Antalet unga individer av purpurknipprot, som här växer på klippor och hållmarker, förblev dock lågt detta år på grund av den torra sommaren. I Life-projektet Skydd av guckusko och myrbräcka i norra Finland kartlades sammanlagt 586 förekomster av guckusko och myrbräcka (*Saxifraga hirculus*) på Natura-områden i Östernbotten, Kajaland och Nordbotten. Av dessa före-

● Guckuskon trivs inte i skuggan.

komster är var fjärde ny: 60 nya var myrbräckor och 77 guckuskor.

Spädnajas är internationellt sett den sällsyntaste och värdefullaste kärlväxten i vårt land. Förekomsterna av spädnajas i fågelsjön Siikalahti i Parikkala har ökat för att man röjt upp områden med öppet vatten. Spädnajas tycks dra nytta av de skötselåtgärder som orsakat förändringar i fågelsjöns botten. Arten var mycket rikligt representerad år 2002. I samband

med uppföljningen av spädnejas påträffades i sjön den starkt hotade arten sjönajas (*Najas flexilis*) igen, efter en paus på hela 20 år.

Sommaren 2002 inventerades mossarterna på Pyhätunturi och i Luosto inom ett Life-projekt i mellersta Lappland. I utredningen påträffades bl.a. taigakrokmossa (*Hamatocaulis lapponicus*) och den på flera områden observerade arten käppkrokmossa (*Hamatocaulis vernicosus*): båda arterna är nationellt hotade och ingår också i Europeiska unionens direktivarter.

Saimenvikarnas (*Phoca hispida saimensis*) situation är ungefär lika god som de två senaste åren; åtminstone 54 kutar föddes år 2002. Tillväxten av saimenvikarbeståndet är koncentrerad till de södra delarna

Juha Ilkka

● Förekomsterna av fjällarnika (*Arnica angustifolia* subsp. *alpina*) på Hammastunturi ödemarksområde och i Lemmenjoki nationalpark följs upp i fält med hjälp av en ny metod.

Antti Belew

● Man känner till ca 25 förekomster av honungstikka i hela världen.

av Saimen, medan det verkar som om saimenvikarens totala tillbakagång är ett faktum i de norra delarna av Saimen.

Tillsammans med Finlands miljöcentral främjades uppföljningen av förekomsterna av de i habitatdirektivet upptagna kärlväxterna I Övre Lappland började man samla in uppgifter om förekomsterna av kolstarr (*Carex holostoma*) och utförde också kontroller i terrängen.

De som sköter naturskyddsområdena behöver noggranna och aktuella uppgifter om naturtyperna. Uppgifterna om de nya naturskyddsområdena är redan nu utförliga, men de tidigare insamlade uppgifterna är inte alltid tillräckliga. Målet för Forststyrelsens projekt som gäller inventering av naturskyddsområdenas naturtyper är att inventera 17 000 km² naturskyddsområden före år 2006. I slutet av år 2002 hade man kartlagt 1 300 km². Skötseln av naturskyddsområdena underlättas av att man får uppgifterna i enhetlig form i det geografiska informations-systemet.

Jari Kosteel

● *Vård av kulturlandskap.*

Restaurering och vård av kulturlandskap

Vi vårdar livsmiljöer för att trygga fortbeståndet av hotade och sällsynta arter och deras livsmiljöer. Genom att sköta kulturmiljöer skyddar vi värdefulla landskap och organismer samt värnar vårt kulturarv. Med hjälp av restaurering strävar vi efter att återställa av människan förändrade områden i naturtillstånd eller så nära det som möjligt. Huvudparten av de hotade arterna lever i skogar i naturtillstånd och i kulturmiljöer.

Ar 2002 restaurerade Forststyrelsen 220 hektar skog och 580 hektar myrmark. Vi iståndsatte och skötte också sammanlagt mer än 1 100 hektar olika slags kulturmiljöer.

Vi publicerade en slutrapport om kartläggningen av naturen i Övre Lapplands naturvårdsområde och Urho Kekkonens nationalpark. Denna kartläggning är

mycket omfattande och mångsidig, och den är den första i sitt slag när det gäller trakterna kring skogsgränsen och norr om denna i Fennoskandien. Uppgifterna, som införts i det geografiska informationssystemet, är till stor nytta när vi planerar skötseln och nyttjandet av naturresurserna liksom också i forskningen.

En skara europeiska unga deltog i ett talkoläger i Noux nationalpark i huvudstadsregionen: talkofolket bekantade sig genom arbete med nationalparken och dess natur. Man restaurerade skogar genom att röja luckor i skogen och återställde igenvuxna kulturlandskap genom röjning, slätter och fällning av barrträd. Lupinerna slogs ner och rensades bort, så att den hotade skogsklockan (*Campanula cervicaria*) skulle klara sig bättre. I arbetsschemat ingick också uppsnygg-

ning av nationalparken och iståndsättning av stigarna på området. Lägerlivet i och för sig bidrar till att öka förståelsen för andra människor, naturen och naturskyddet.

Förekomsterna av backtrift (*Armeria maritima*) på Uddskatan i Hangö vårdades inom ramen för det Life-stödda projektet Restaurering och skötsel av ängar i Finland, Sverige och Estland. I arbetet deltog också här ett internationellt arbetsläger. Som ett led i projektet gjorde man upp en skötselplan för kulturlandskapen i Byabäckenområdet i Hindsby, Sibbo.

I Kristinestad rustades området Tegelbruksbacken-Norr fjärden upp. På Norr fjärdens strand anlades ett 8 hektar stort bete för nötboskap. På betesmarkerna på Tegelbruksbacken, där hästar och får går på bete, startades ett effektivt uppföljningsarbete för att utreda betesgångens inverkan på hotade arter.

Vid Saarikkolampi i Jorois slutfördes restaureringsarbetet genom att man avlägsnade träd från myrarna. Efter restaureringen har förändringarna i växtligheten varit förvånansvärt snabba: myrvegetationen är redan nu rikligare än skogsvegetationen, arter typiska för lundkärr har hämtat sig och t.ex. förekomsterna av gräsull (*Eriophorum latifolium*) har ökat. På de senare införlivade områdena av Tiilikka nationalpark i Rautavaara restaurerades tre skogsområden genom att bränna skog och hugga små luckor i det ensidiga trädbeståndet. Också i Syöte nationalpark och på andra naturskyddsområden i Pudasjärvi brändes skog.

I slutet av året avslutades Life Nature-projektet Skydd av aapamyror i Lapplands triangel och norra Österbotten. I projektet ingick restaurering av vidsträckta områden med aapamyror. År 2002 slutfördes förvärvet av områden för skyddsändamål, och på Natura 2000-området i Suuripää i Tervola restaurerades närapå 200 hektar aapamyror.

På de nationellt värdefulla holmarna Jurmu i Taivalkoski iståndsattes kulturlandskap genom röjning, slåtter och bete. Man gjorde också avtal med en av de lokala jordbrukarna om betesgång, och på detta sätt kommer öarna att vara föremål för regelbunden skötsel. På de här för översvämningar utsatta öarna påträffas ställvis den hotade nordlåsbräken (*Botrychium boreale*) och de som missgynnade klassade höstlås-

bräken och låsbräken (*Botrychium multifidum* och *B. lunaria*). Även vården av kulturlandskapet i Pielpajärvi i Enare fortsatte: i ödemarkskyrkans omgivning röjdes buskar och slogs gräsvegetation.

Jari Koski

● Här återställs ekonomiskog i naturtillstånd med hjälp av skogsbrand.

Jakt- och fiskeövervakarna vägleder och övervakar

Jakt- och fiskövervakarnas arbetsfält omfattar alla Forststyrelsens land- och vattenområden, som sammanlagt utgör ungefär en tredjedel av vårt lands totala areal. Till jakt- och fiskeövervakarnas uppgifter hör att övervaka och vägleda dem som rör sig i naturen. Övervakningen sköts i samarbete med olika myndigheter och intressentgrupper. Det är nödvändigt med övervakning, trots att största delen av dem som rör sig i naturen ju går till väga helt rätt.

På naturskyddsområdena övervakar vi att de begränsningar som utfärdats för att skydda arterna följs. Begränsningarna kan gälla bl.a. rörelsefriheten eller användningen av fångstredskap under häckningstiden. I norra och östra Finland följer man vid sidan av övervakningen också med rovfåglars häckning och bestånden av de stora rovdjuren.

Saimenvikaren har de senaste åren varit det viktigaste målet för övervakning och uppföljning. År 2002 koncentrerades övervakningen till Linnansaari och Kolovesi nationalparker samt Pihlajavesiområdet. Under loppet av ett veckoslut utredde en grupp på mer än tio jakt- och fiskeövervakare med sju båtar i vilken mån fiskarna följer de nätfiskebegränsningar man kommit överens om i syfte att skydda saimenvikarkutarna. Man undersökte också om det används andra slag av för vikaren farliga fångstredskap på

artens huvudsakliga förekomstområden. Bruket av vart fjärde av de undersökta fångstredskapen bröt mot begränsningarna; i två tredjedelar av fallen gällde det områden med fiskebegränsningar och i en tredjedel farliga fångstredskap.

Strävan var att utvidga övervakningssamarbetet från Bottenviken till Kvarken, Skärgårdshavet och Finska viken. Man koncentrerade sig i övervakningen på följande frågor: de på hösten 2001 inrättade sälskyddsområdena, båtlivet, jakten av sjöfågel och vikten av att hundar hålls kopplade.

Största delen av fiskarna har skaffat de erforderliga tillstånden, men i kontrollerna påträffades trots allt många fiskare som inte hade betalat fiskevårdsavgiften. Även jägarna hade i allmänhet de nödvändiga tillstånden, men det är svårt att övervaka att jaktkvoterna inte överskrids. De allvarligaste problemen inom jakten är jakt från fordon i rörelse, tjuvskytte av älg och tjuvjakt av stora rovdjur med hjälp av t.ex. snöskoter. Det går bäst att reda ut problemsituationer om undersökningarna kommer i gång så snabbt som möjligt och om övriga människor som rör sig i naturen underrättar myndigheterna om sina observationer.

Övervakningen av snöskotertrafiken sker i allmänhet utanför de egentliga snöskoterlederna, och då gör man genast ingrepp i olovlig körning. Olovlig terrängtrafik sommartid orsakar inga större problem. I början av sommaren upptäcktes många brister i utrustningen hos dem som rörde sig till sjöss, men i slutet av sommaren var situationen bättre: flytvästarna var på och brandredskapen ändamålsenliga.

Nedskräpningen av naturen är en fråga som vi i övervakningen fäster alltmer uppmärksamhet vid. Att kasta skräp i naturen är en förseelse mot avfallslagen. Vårt mål är att minska olovlig nedskräpning av naturen.

● Övervakning inriktades i större grad än tidigare på havsområdena, och samarbetet med sjöbevakningssektionerna utökades.

Forststyrelsens naturum och servicepunkter

Naturumet Blåmusslan

Havsparksvägen, 25930 Kasnäs, tfn 0205 64 4620

Ekenäs naturum

Strandallén, 10600 Ekenäs, tfn 0205 64 4613

Servicepunkten Etiäinen

96930 Polcirkeln, tfn 0205 64 7820

Fjällapplands naturum

Peuratie 15, 99400 Enontekis, tfn 0205 64 7950

Hossa naturum

Jatkonsalmentie 6, 89600 Suomussalmi, tfn 0205 64 6041

Centrum för Insjönatur

Ohitustie 7, 58900 Rantasalmi, tfn 0205 64 5916

Servicepunkten i Ivalo

PB 35, 99801 Ivalo (Ivalontie 10), tfn 0205 64 7701

Kajanalands naturum

Lentiirantie 342 D, 88900 Kuhmo, tfn 0205 64 6380

Servicepunkten Karhuntassu

Torangintaival 2, 93600 Kuusamo, tfn 0205 64 6800

Naturumet Kellokas

95970 Äkäslompolo, tfn 0205 64 7039

Servicepunkten Kiehiinen

Honkapolku 3, 99830 Saariselkä, tfn 0205 64 7200

Koilliskaira naturum

99695 Tankavaara, tfn 0205 64 7251

Nestori – Saimens naturum

Akselinkatu 8 (besöksadress Aino Acktén puistotie 5), 57130 Nyslott, tfn 0205 64 5929

Oulanka naturum

Liikasenvaarantie 132, 93999 Kuusamo, tfn 0205 64 6850

Pallastunturi naturum

99330 Pallastunturi, tfn 0205 64 7930

Pyhätunturi naturum

Kerontie 22, 98530 Pyhätunturi, tfn 0205 64 7302

Ruunaa naturum

Ruunaantie 129, 81750 Pankakoski, tfn 0205 64 5757

Savukoski naturum

Samperintie 32, 98800 Savukoski, tfn 0205 64 7556

Seitsemäinen naturum

Seitsemisentie 110, 34530 Länsi-Aure, tfn 0205 64 5270

Siida – Övre Lapplands naturum

Inarintie, 99870 Enare, tfn 0205 64 7740

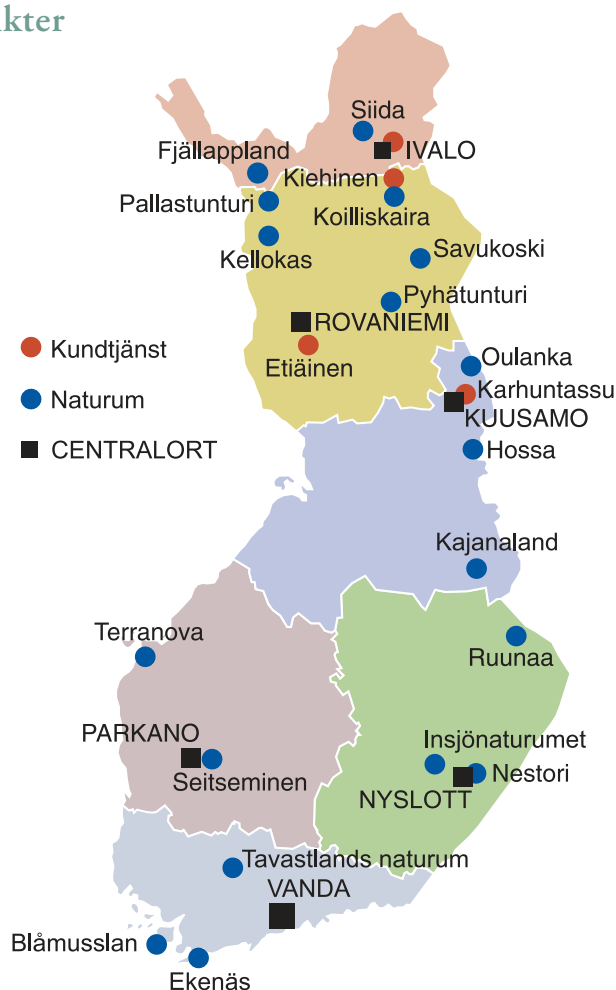
Tavastlands naturum

Härkätie 818, 31380 Letku, tfn 0205 64 4630

Terranova – Kvarkens naturcentrum *

PB 2 (Museigatan 2), 65101 Vasa, tfn int. +358 6 325 3800

* i samarbete med Österbottens museum

Forststyrelsens naturskydd

Naturskydd, centralenhet

PB 94, 01301 Vanda, tfn 0205 64 100

Södra Finlands naturtjänster

PB 94, 01301 Vanda, tfn 0205 64 100

Västra Finlands naturtjänster

PB 38, 39701 Parkano, tfn 0205 64 5500

Östra Finlands naturtjänster

Akselinkatu 8, 57130 Nyslott, tfn 0205 64 5500

Österbottens-Kajanalands naturtjänster

Torangintaival 2, 93600 Kuusamo, tfn 0205 64 6800

Nordbottens naturtjänster

PB 8016, 96101 Rovaniemi, tfn 0205 64 7600

Övre Lapplands naturvårdsområde

PB 36, 99801 Ivalo, tfn 0205 64 7700

För naturens och människans bästa

Förststyrelsens naturskydd skyddar och vårdar den ursprungliga, hotade naturen i vårt land samt producerar tjänster för dem som är intresserade av friluftsliv och rör sig i naturen. Vårt arbetsfält omfattar skötseln av så gott som alla landets nationalparker, naturreservat och andra statliga skyddsområden samt ödemarksområdena i Lappland och ett stort antal statliga strövområden som är utrustade för friluftsliv. Våra sex regionala enheter ansvarar för skötseln av dessa områden. Information om naturen och de tjänster som står till buds på områdena fås från våra naturum och andra servicepunkter. Uppgifter om dessa och vår verksamhet ges också på våra webbsidor www.metsa.fi. ●

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

PB 94 (Fernissagatan 4, Dickursby), 01301 Vanda
Telefon 0205 64 100, telefax 0205 64 4350
www.metsa.fi